

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta (HE 182/2018 vp): Asia on saapunut liikenne- ja viestintävaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Eduskunta-aloitteet

Esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt seuraavat aloitteet:

- Lakialoite LA 40/2017 vp Sami Savio ps ym. Lakialoite laiksi meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain 11 ja 12 §:n muuttamisesta
- Toimenpidealoite TPA 39/2017 vp Antero Vartia vihr ym. Toimenpidealoite meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain muuttamisesta matkustajalusten miehistökustannustuen leikkaamiseksi

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- yksikön johtaja Pasi Ovaska, liikenne- ja viestintäministeriö
- ylitarkastaja Emmi Nykänen, liikenne- ja viestintäministeriö
- neuvotteleva virkamies Kati Jussila, valtiovarainministeriö
- toimitusjohtaja Jan Hanses, Viking Line Abp
- toimitusjohtaja Kari Välimäki, Merimieseläkekassa
- puheenjohtaja Simo Zitting, Suomen Merimies-Unioni SMU ry
- varatoimitusjohtaja Hans Ahlström, Suomen Varustamot ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- valtiovarainministeriö
- Suomen Konepäälystöliitto ry

Valiokunnan mietintö LiVM 28/2018 vp

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITTEET

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annettua lakia väliaikaisesti. Valtio maksaisi merenkulun tukena työnantajille takaisin puolet työnantajan osuudesta työttömyysvakuutusmaksuista, joka on maksettu niistä yleisesti tai rajoitetusti verovelvollisista työntekijöistä, joiden osalta on toimitettu ennakonpidätys. Jos on maksettu ennakonpidätyksen sijasta lähdeveroa, työttömyysvakuutusmaksua ei palautettaisi tukena. Ehdotuksella ei muutettaisi muita tukitekiä.

Lakia sovellettaisiin vain vuonna 2018 aiheutuneiden kustannusten perusteella maksettavaan tukeen.

Esitys liittyy vuoden 2019 täydentävään talousarvioon ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019 ja se olisi voimassa vuoden 2019 loppuun.

Lakialoite

Lakialoitteessa LA 40/2017 vp esitetään, että valtion menojen pienentämiseksi sekä matkailu- ja ravintola-alan kilpailuneutraaliteetin parantamiseksi matkustajamerenkulun miehistökustannustuki olisi tarkoituksenmukaista ensi tilassa puolittaa.

Toimenpidealoite

Toimenpidealoitteessa TPA 39/2017 vp esitetään, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin matkustaja-alusten asiakaspalvelutehtävissä työskentelevään henkilöstöön kohdistuvan tuen puolittamiseksi nykyisestä tavalla, joka parhaiten ottaa huomioon Suomen huoltovarmuuden sekä merenkulkualan kansainvälisen kilpailukyvyn.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja oikeansuuntaisena. Säädetävän lain mukaan valtio maksaa merenkulun työnantajille takaisin puolet työnantajan osuudesta työttömyysvakuutusmaksuista. Asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin, että vuonna 2016 toteutetun merimieseläkelain uudistuksen oli tarkoitus olla kustannusneutraali varustamoille. Uudistus aiheutti kuitenkin eniten työllistävälle varustamoille merkittäviä lisäkustannuksia vuosina 2016—2018. Tämän vuoksi olisi ollut perusteltua ottaa työnantajan työttömyysvakuutusmaksu kokonaisuudessaan merenkulun tuen piiriin.

Valiokunta kantaa huolta siitä, että asiantuntijakuulemisen mukaan nyt esitetyn muutoksen seurauksena uusia aluksia ei ehkä enää liputeta Suomen lipun alle tai aluksia ulosliputetaan. Valio-

Valiokunnan mietintö LiVM 28/2018 vp

kunta katsoo, että viimeistään ensi vuoden lisätalousarvioesityksissä tilanne tulee korjata, kunnes saadaan pysyvämpi ratkaisu asiaan. Valiokunta ehdottaa myös eduskunnan hyväksyttäväksi lausuman, jonka mukaan eduskunta edellyttää,

että suomalaisen merenkulun kilpailukyvyn parantamiseksi sekä suomalaisten alusten pitämiseksi Suomen lipun alla valtioneuvosto ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin, joilla verotus saatetaan tärkeimpiä vertailumaita vastaavaksi esimerkiksi nettopalkkajärjestelmää käyttäen.

Lakialoite LA 40/2017 vp ja toimenpidealoite TPA 39/2017 vp

Lakialoitteessa LA 40/2017 vp esitetään, että matkustajamerenkulun miehistökustannustuki puolitetaan ja toimenpidealoitteessa TPA 39/2017 vp esitetään, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin matkustaja-alusten asiakaspalvelutehtävissä työskentelevään henkilöstöön kohdistuvan tuen puolittamiseksi nykyisestä tavalla, joka parhaiten ottaa huomioon Suomen huoltovarmuuden sekä merenkulkualan kansainvälisen kilpailukyvyn. Valiokunta toteaa, että hallituksen esityksessä ehdotetut toimenpiteet eivät vaikuta riittävästi huoltovarmuuden ja merenkulun kansainvälisen kilpailukyvyn turvaamiseen. Tämän vuoksi valiokunta esittää lakialoitteen LA 40/2017 vp ja toimenpidealoitteen TPA 39/2017 vp hylkäämistä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Liikenne- ja viestintävaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 182/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Eduskunta hylkää lakialoitteeseen LA 40/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Eduskunta hylkää toimenpidealoitteen TPA 39/2017 vp.

Eduskunta hyväksyy yhden lausuman. (Valiokunnan lausumaehdotus)

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että suomalaisen merenkulun kilpailukyvyn parantamiseksi sekä suomalaisten alusten pitämiseksi Suomen lipun alla valtioneuvosto ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin, joilla verotus saatetaan tärkeimpiä vertailumaita vastaavaksi esimerkiksi nettopalkkajärjestelmää käyttäen.

Helsingissä 29.11.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

Valiokunnan mietintö LiVM 28/2018 vp

puheenjohtaja Ari Jalonen sin
varapuheenjohtaja Markku Pakkanen kesk
jäsen Olavi Ala-Nissilä kesk
jäsen Jukka Kopra kok
jäsen Suna Kymäläinen sd
jäsen Mia Laiho kok
jäsen Mats Löfström r
jäsen Eeva-Maria Maijala kesk
jäsen Jari Myllykoski vas
jäsen Jani Mäkelä ps
jäsen Jari Ronkainen ps
jäsen Satu Taavitsainen sd
jäsen Katja Taimela sd
jäsen Ari Torniainen kesk
jäsen Sofia Vikman kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mika Boedeker

Valiokunnan mietintö LiVM 28/2018 vp
Vastalause

VASTALAUSE

Perustelut

Merimieseläkelakia uudistettiin vuonna 2014 (HE 321/2014 vp). Kyseessä oli merimieseläkejärjestelmän kokonaisuudistus, ja tavoitteena oli muun muassa, että uudistus olisi varustamojen osalta kustannusneutraali. Ministerit Orpo ja Berner pyysivät syksyllä 2017 sosiaali- ja terveysministeriötä asettamaan Merimieseläkejärjestelmän uudistuksen tavoitteiden toteutumista tarkastelevan työryhmän. Työryhmässä olivat edustettuina sosiaali- ja terveysministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, valtiovarainministeriö, Eläketurvakeskus, Merimieseläkekassa ja merenkulun työmarkkinajärjestöt. Työryhmä jätti raporttinsa (Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistiota 30/2018) 8. päivänä elokuuta 2018. Se totesi uudistuksen toteutuneen muutoin tavoitteiden mukaisesti paitsi että uudistus on ollut epäedullinen paljon työllistävälle varustamoille eikä se tässä vaiheessa arvioituna ole ollut täysin kustannusneutraali. Työryhmä totesi, että esillä oleva työnantajan työttömyysvakuutusmaksujen palautus merenkulun tuen piiriin vuonna 2018 tarkoittaisi noin 6 miljoonan euron kompensatiota varustamoille. Nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan kuitenkin vain 3 miljoonan euron kompensatiota, mikä on ristiriidassa ministeriöiden yhteisen työryhmän loppuraportin laskelmien kanssa ja myös vuoden 2014 kokonaisuudistuksen kustannusneutraalisuustavoitteen kanssa.

Tukijärjestelmä vaikuttaa välittömästi varustamoiden asemaan ja kansainväliseen kilpailukykyyn. Käytännössä tämä tarkoittaa ulosliputusten riskiä. On tärkeää, että Suomen lippu on yhtä kilpailukykyinen kuin naapurimaiden ja erityisesti Ruotsin. Katsomme, että eduskunnan pitäisi noudattaa työryhmän laskelmia ja että tuen määrä palautetaan samalle tasolle, missä se oli ennen merimieseläkejärjestelmän uudistamista. Näin myös uudistuksen alkuperäiset tavoitteet toteutuisivat.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme

että lakiehdotus hyväksytään muutoin liikenne- ja viestintävaliokunnan mietinnön mukaisena paitsi 11 § muutettuna seuraavasti (***Vastalauseen muutosehdotus***):

Vastalauseen muutosehdotus

11 §

Yleisesti verovelvollisen merenkulkijan merityötulon perusteella maksettavan tuen määrä

Tukena maksetaan tuloverolain (1535/1992) 9 §:n mukaisen yleisesti verovelvollisen merenkulkijan osalta määrä, joka vastaa tukijaksolta maksettua:

1) tuloverolain 74 §:ssä tarkoitettusta merityötulosta toimitettua ennakonpidätystä, joka on toimitettu merityötuloa varten määrätyn ennakonpidätysprosentin mukaisesti; tukea ei kuitenkaan

Valiokunnan mietintö LiVM 28/2018 vp
Vastalause

makseta siltä osin kuin ennakonpidätystä on enakkoperintälain (1118/1996) 17 §:n nojalla korotettu;

2) työnantajan merimieseläkelain (1290/2006) 141 §:ssä säädettyä eläkevakuutusmaksua; merimieseläkelain 141 a §:ssä säädettyä työnantajan eläkevakuutusmaksun korotusta tai alennusta ei huomioida maksettavan tuen määrässä;

3) työnantajan osuutta tapaturmavakuutusmaksusta; sekä

4) ~~puolet~~ työnantajan osuutta työttömyysvakuutusmaksusta.

Helsingissä 29.11.2018

Mats Löfström r

Katja Taimela sd

Suna Kymäläinen sd

Satu Taavitsainen sd

Jari Myllykoski vas

Jari Ronkainen ps

Jani Mäkelä ps